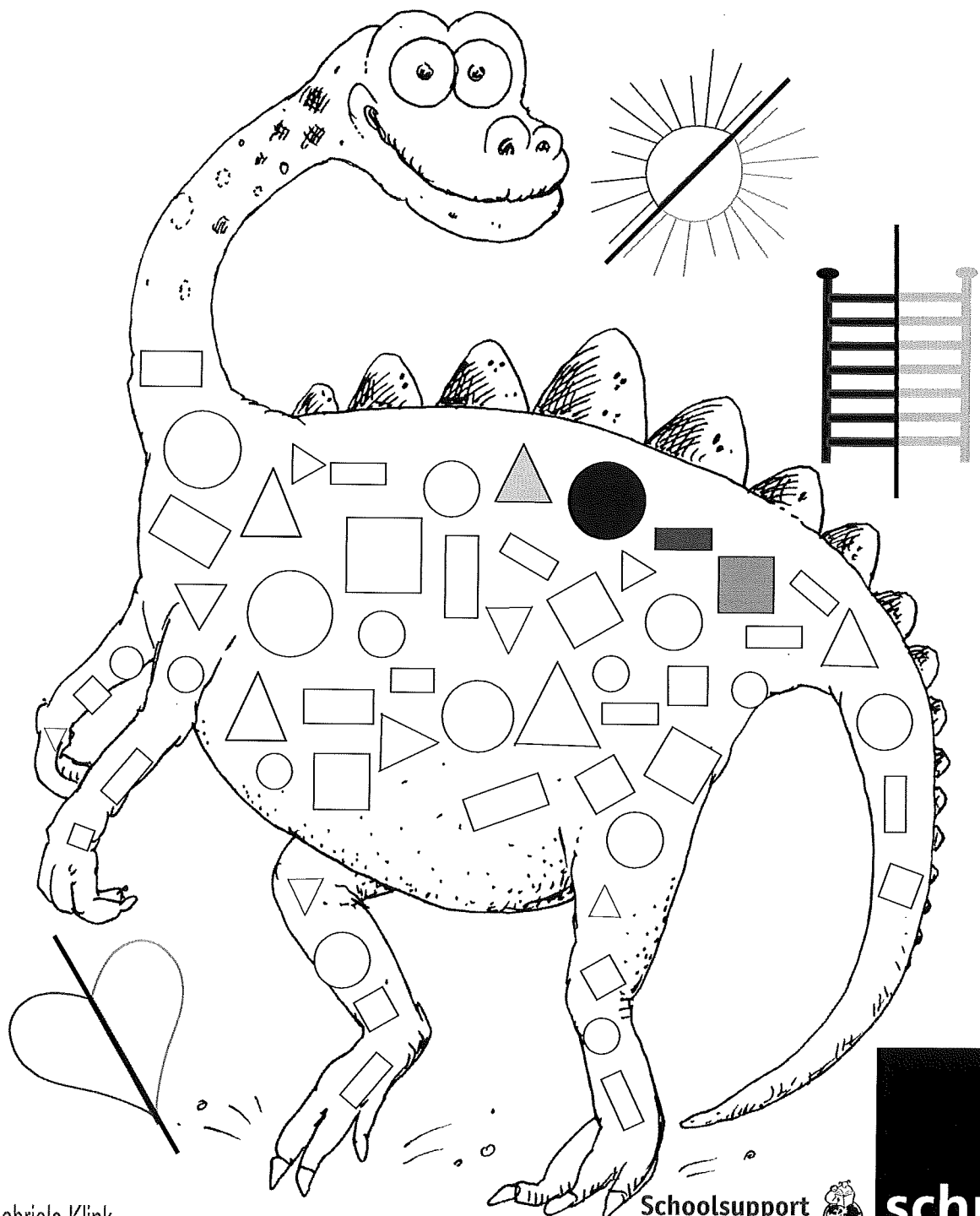

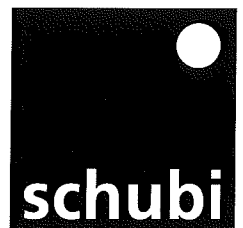
Vormen, Sporen, Spiegelbeelden

Nieuwe oefeningen voor de visuele waarneming
en de fijne schrijfmotoriek

Gabriele Klink

Schoolsupport
ABIMO UITGEVERIJ

Colofon

Titel	Vormen, Sporen, Spiegelbeelden
Auteur	Gabriele Klink
Illustraties	Peter Kornherr
Eindredactie	Schoolsupport
Vormgeving	Peggy Van Eyck & Marino Pollet [Schoolsupport]
Uitgever	SCHUBI Lernmedien AG, Schaffhausen Schubi leermiddelen bv Postbus 639, 5600 AP Eindhoven T 0800-7248245 - F 0800-7248243 service@schubi.nl www.schubi.nl
Voor Nederland	Schoolsupport bv info@schoolsupport.nl www.schoolsupport.nl
Voor België	Abimo Uitgeverij info@abimo.net www.abimo.net

Geschikt voor de leeftijd:

3	4	5	6	7	8	speciale zorg
---	---	---	---	---	---	---------------

ISBN 978-3-86723-001-8

Bestelcode 714 63NL

Tweede oplage 2013

Kopieerrecht voor één schoolklas.

Met de aanschaf van de bijbehorende kopieerbladen verwerft u het kopieerrecht voor persoonlijk gebruik (voor een schoolklas).

Elke verdere vermenigvuldiging zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever is verboden.

Voorwoord

'Mogen we tekenen?' luidden vaak de voorstellen en wensen van leerlingen in de basisschool, zo ook in Nürtingen, waar individuele, levendige, handgetekende werkbladen ontstonden over visuele waarneming en fijne schrijfmotoriek. Deze werkbladen werden niet alleen door de leerlingen omarmd, maar ook veel leerkrachten van basisscholen, scholen voor speciaal onderwijs en therapeuten waren enthousiast. De met liefde getekende werkbladen worden sinds jaren succesvol gebruikt en worden nog altijd verbeterd.

Uit de originele tekeningen ontwikkelde zich mijn tweede deel kopieersjablonen: *Vormen, Sporen, Spiegelbeelden*. In deze opvolger van *Vormen, Sporen, Doolhoven*, worden nieuwe en spannende oefeningen over visuele waarneming en fijne schrijfmotoriek aangeboden en worden er ook meer letters, getallen en aantallen in de opgaven verwerkt.

De werkbladen zijn erg uitnodigend. Ze zijn fantasievol vormgegeven en bieden de leerlingen mogelijkheden om zich creatief te ontwikkelen. Ze kunnen als extra werk bij het zelfstandig werken in de klas worden gebruikt, vullen het aanbod in ontwikkeling- en therapie-instellingen aan en kunnen thuis in de trant van 'onbewust oefenmateriaal' de ontwikkeling van de nog niet volmaakte vaardigheden van een kind ondersteunen.

Extra tips en eenvoudige spelletjes zullen, naast de gerichte opdrachten, de persoonlijkheid van het kind bevorderen en kunnen de werkbladen ondersteunen of voortzetten.

Ik wens alle kinderen, leerkrachten en ouders veel plezier met de opgaven.

Gabriele Klink

Inhoud

Inleiding	5
Suggesties voor gebruik	6
Tips voor verdere ondersteuning en spelmogelijkheden	6
Extra opgaven	7
 A Visuele waarneming	
1 Overeenkomsten herkennen	12
2 Figuren ontdekken	22
3 Oriënteren in de ruimte	31
4 Spelen met figuren en kleuren	39
5 Aantallen en getallen	45
6 Teken en getallen	51
 B Oog-hand coördinatie / fijne schrijfmotoriek	
1 Zoek de weg	56
2 Natekenen	63
3 Vloeiende bewegingen en patronen	68
4 Sporen volgen	74
5 Zoek de verschillen en maak af	80
6 Spiegelbeelden	85

Inleiding

Visuele waarneming, oog-hand-coördinatie en fijne schrijfmotoriek en visuele oriëntatie vormen de basis voor succesvol leren aan het begin van de schooltijd, maar ook voor later. Bij het goed leren kijken is het 'herkennen' van details en elementen uit een grote hoeveelheid indrukken belangrijk.

Het gaat om het herkennen van de overeenkomsten en verschillen in wat je ziet. Belangrijk hierbij is het herkennen van vorm, grootte en ligging. Bovendien moeten kinderen de vaardigheid ontwikkelen om de plaats in de ruimte van voorwerpen, elementen, symbolen, lijnen, letters en cijfers precies waar te nemen.

Een onderscheidend waarnemingsvermogen is de basis voor het leren lezen. Voor succesvol leren schrijven zijn begrip, oog-hand-coördinatie en een goed ontwikkelde fijne schrijfmotoriek nodig. Het oefenen van deze vaardigheden vereist concentratie en uithoudingsvermogen.

Alle genoemde vaardigheden kunnen worden geoefend met dit kopieerboek *Vormen, Sporen, Spiegelbeelden*. Dit deel is los te gebruiken van het eerste deel *Vormen, Sporen, Doolhoven* en biedt een overvloed aan nieuwe werkbladen. De kopieerbladen in deze map maken spelenderwijs leren mogelijk. De kinderen oefenen met sporen zoeken, patronen ordenen en afmaken, wegen tekenen, doolhoven verkennen, snijpunten en kruisingen vinden, richtingsveranderingen en spiegelbeelden begrijpen, kleuren aan vormen toewijzen, tekens en vormen herkennen en natekenen en figuren ontdekken.

De opgaven op de kopieerbladen vereisen nauwkeurig kijken, inzicht en handelen. De kinderen worden gestimuleerd om steeds moeilijkere opgaven te maken. Het zijn tegelijkertijd denk- en doe-opgaven waarbij spelenderwijs het waarnemingsvermogen en de fijne schrijfmotoriek worden ontwikkeld.

Nieuw is een eigen hoofdstuk over het werken met *spiegelbeelden*. Ook is er een uitbreiding van de hoofdstukken *Aantallen en getallen* en *Tekenen met getallen*. Hier wordt niet in gerekend, maar aan de hand van de verschillende kennisniveaus van de leerlingen gaat het om het herkennen van de aanwezige getallen en het ordenen van kleine aantallen. Nieuw is ook dat er meer letters voorkomen in de opdrachten over visuele waarneming en fijne schrijfmotoriek.

Naast de visuele en motorische basisvaardigheden en de vaardigheid visueel te differentiëren, zullen met dit kopieerboek ook de volgende aspecten worden bevorderd:

- fijne schrijfmotoriek en motorische nauwkeurigheid
- begrip van opdrachten en logisch denken
- zelfstandigheid
- uithoudingsvermogen en concentratie
- verbeeldingsvermogen
- begripsvorming
- motivatie en zelf initiatief nemen
- creativiteit
- frustratietolerantie
- zelfbewustheid en zelfvertrouwen

Suggesties voor gebruik

De oefenbladen uit dit kopieerboek kunnen in de hele onderbouw, maar ook bij remedial teaching, speciale zorg of ergotherapie worden gebruikt. Ze zijn, met begeleiding van de ouders, ook geschikt voor het gebruik thuis.

Veel leerlingen hebben problemen met het begrijpen, onthouden en juist uitvoeren van meer dan één opdracht of aanwijzing. De werkbladen geven duidelijke opdrachten. Het niveau van de opdrachten varieert door het boek heen. Het is daarom goed mogelijk een eigen keuze te maken, passend bij het individuele kind. Om de overgang naar het platte vlak inzichtelijk te maken is het bevorderlijk opdrachten ook ruimtelijk te laten ervaren.

Nauwkeurig werken en het volledig afronden van de opgaven is belangrijk voor succeservaringen. Juist ook kinderen met concentratie- en

waarnemingsstoornissen zullen baat hebben bij dit materiaal. Zij kunnen zich oplossingsstrategieën eigen maken en durven zo stap voor stap moeilijker opgaven aan.

De kinderen moeten een werkblad eerst *goed bekijken* en proberen de opdracht zelf te ontdekken. Over het algemeen lukt het om na enig nadenken, de *opgave in taal om te zetten* en uit te leggen. De leerkracht of begeleider vult aan en begeleidt bij het uitvoeren van de opdracht. De opgave kan, indien noodzakelijk, ook door een eenvoudig spel worden voorbereid, ondersteund of uitgebreid.

De werkbladen kunnen met extra of hogere eisen aangeboden worden en daardoor vaker gemaakt worden: juist en netjes kleuren, fantasievol vormgeven, binnen een bepaalde tijd werken, enz.

Tips voor verdere ondersteuning en spelmogelijkheden

- De leerlingen de opdrachten zelfstandig en met eigen verantwoordelijkheid laten uitvoeren.
- De leerlingen de tijd geven om na te denken. Wat is de opdracht? Welke oplossingen zie ik zelf?
- Oplossingen zoveel mogelijk door de leerling laten uitleggen en motiveren: deze hoort er niet bij, omdat...
- De leerlingen ook eens een moeilijke opdracht laten uitkiezen: durven, niet bang zijn om fouten te maken, om hulp vragen bij moeilijkheden, ...
- Moeilijke opdrachten in een groepje laten oplossen en vervolgens een leerling alleen laten proberen.
- Opdrachten binnen een bepaalde tijd (evt. met tijdwekker) laten voltooien, de tijd langzaam verkorten.
- De leerlingen aanmoedigen zelf kritisch de opdracht te bekijken. Kan de oplossing juist zijn? Ben ik niets vergeten?
- De leerlingen de rol van de leerkracht geven: een opdracht (in eigen woorden) laten uitleggen, eigen werk nakijken (kijk goed mee, zie je een 'fout'?)
- Werkbladen mee naar huis geven om te oefenen.
- Oefeningseisen voor iedere leerling apart bepalen.
- Beloning geven voor de inspanning: positieve aanmoediging, lof, plezier.

Extra opgaven

A VISUELE WAARNEMING

1 OVEREENKOMSTEN HERKENNEN

Pagina 12 - Welke vogels zijn tweelingen?

Tip: De kinderen voorwerpen laten zoeken die een paar vormen, deze verzamelen en zo snel mogelijk nieuwe paren vormen.

Pagina 13 - Gelijke aantallen verbinden

Tip: In lege schaaltes verschillende aantallen stenen leggen (twee schaaltes bevatten steeds dezelfde aantallen); de kinderen moeten gelijke aantallen naast elkaar leggen. Aantallen stenen, kralen, autootjes, schoenen, ... naast elkaar laten neerleggen.

Pagina 16 - Tweelingballen zoeken

Tip: De kinderen kunnen overeenkomsten zoeken bij zichzelf: 2 handen, 2 armen, 2 ogen, 2 wangen... .

Pagina 17 - Tweelingvormen ontdekken

Tip: Memory spelen en daarbij zoeken naar 2 gelijke kaartjes.

2 FIGUREN ONTDEKKEN

Pagina 24 - Hoeveel vlinders zie je?

Tip: Trek de vlinders over, knip ze uit en plak ze op het raam.

Pagina 27 - Getallenmol zoekt lievelingsgetallen

Tip: Getallenkaartjes tekenen, schudden en op de grond of tafel neerleggen. Een getal opnoemen en deze snel pakken.

Pagina 28 - Sporen zoeken in de sneeuw

Tip: Strooi wat zand of meel op tafel en teken hier sporen in.

Pagina 29 - Puzzelstukjes samenvoegen

Tip: Kaarten in stukjes knippen en dan weer goed leggen.

3 ORIËTEREN IN DE RUIMTE

Pagina 32 - Liggen – staan – zitten – lopen – rennen – knielen

Tip: Een bewegingsvorm zeggen en die zo snel mogelijk laten nadoen.

Pagina 33 - Van voor naar achter, van links naar rechts

Tip: Meer leren over voorzetsels? Ga (met de leerlingen) in het klaslokaal bij verschillende meubels staan en gebruik voorzetsels om je positie te bepalen.

Pagina 35 - Vormen overnemen

Tip: Teken zelf oefenopgaven en laat ze invullen.

Pagina 37 - Gedraaide tekens overnemen

Tip: Bedenk vormen met lijnen en leg ze daarna met bijvoorbeeld gaas.

4 SPELEN MET FIGUREN EN KLEUREN

Pagina 40 - Hongerige rups

Tip: Ga op zoek naar verschillende herfstbladeren, knip er wat stukjes uit en laat daarna het goede stukje bij het goede blad zoeken.

Pagina 41 - Dino's lievelingseten

Tip: Knip vormen uit gekleurd papier en leg ze in de afbeelding.

Pagina 43 - Sneeuwpop – sneeuwballengevecht

Tip: Maak van krantenpapier verschillende grote ballen voor een 'sneeuwballengevecht' in het klaslokaal...

Pagina 44 - Getallenpiratenschip

Tip: Maak getallen, telefoonnummers, enz. uit klei, speeldeeg of touwtjes; knip getallen uit schuurpapier en voel met je ogen dicht welk getal het is.

5 AANTALLEN EN GETALLEN

Pagina 45 - Aantallen herkennen

Tip: Met touw verschillende aantallen blokken, scharen, stiften, enz. laten omcirkelen.

Pagina 47 - Cijfers verbinden – getallen en aantallen verbinden

Tip: Met touw aantallen blokken, scharen, stiften, enz. laten omcirkelen.

Pagina 49 - Kwakie herkent aantallen

Tip: Cijferkaarten maken en deze aan aantallen van zelf bij elkaar gezochte dingen toekennen.

6 TEKENEN EN GETALLEN

Pagina 54 – Teken en getallen

Tip: Andere kleuren aan de cijfers toekennen, zodat er een kleurplaat met eigen kleuren ontstaat.

B OOG-HAND-COÖRDINATIE / FIJNE SCHRIJFMOTORIEK

1 DE WEG VINDEN EN SPOREN VOLGEN

Pagina 57 - Bewegingssporen

Tip: Ritmisch bewegen in de kamer, zoals vallende bladeren.

Pagina 59 - Kastelen afmaken

Tip: Kantelen van staafjes, stiften, toiletpapier op de tafel of vloer leggen.

Pagina 60 - Ilse de spin

Tip: Met zes houten stokjes een ster maken en dan met wol een spinnenweb weven.

Pagina 62 - In ganzenpas

Tip: Kaarten van 1 – 10 knutselen. Elk kind een nummer geven, bij een signaal moeten de kinderen achter het goede nummer gaan staan, waarbij ze een getallentrein/getallenslang vormen.

2 TEKENS NATEKENEN

Pagina 63 / 64 / 65 - Overnemen van vormen, tekens en plaatjes

Tips: De kinderen bedenken eigen vormen, tekenen deze op kaarten, en proberen deze met draadjes of potloden om te trekken. Eigen vormen op kaarten tekenen, deze op een tweede kaart met lijm natekenen en er een dikke woldraad op plakken; geschikt als tastspel.

3 VLOEIENDE BEWEGINGEN EN PATRONEN

Pagina 68 - Krullen en O-vormen

Tip: Op een blad zand strooien, sporen met de vinger of een stift maken en deze natekenen.

Pagina 69 - Krullen en sporen afmaken

Tip: Op het schoolplein met krijt sporen tekenen, eroverheen lopen en huppelen (in de sneeuw zonder krijt!).

Pagina 70 - Heteluchtballon met patronen

Tip: Teken grote ballonnen en bedenk eigen patronen. De ballonnen ontmoeten elkaar op het prikbord op een ballonvaart. Gebruik watten om wolken te maken.

Pagina 71 - Reuzenpaasei

Tip: Reuzeneieren maken, uitknippen en een paaseierenveld maken.

Pagina 73 - Egelkinderen

Tip: Teken een grote egel, geef hem een eigen patroon, knip hem uit en plak hem samen met echte herfstbladeren op het raam.

4 SPOREN VOLGEN

Pagina 74 - Vormverkleining

Tip: Knip geometrische vormen in verschillende groottes uit gekleurd papier en leg de vormen de grootte na op elkaar.

Pagina 76 - Stippelbeelden

Tip: Van verzamelde knopen, kastanjes, enz. punten maken en met een tandenstoker de punten verbinden zodat er een plaatje ontstaat.

5 ZOEK DE VERSCHILLEN EN MAAK AF

Pagina 81 - De kleine rob Robbie

Tip: De kinderen maken hun eigen zoekplaatje. Teken een plaatje, kopieer deze en teken in de kopie met Tipp-Ex enkele delen of dingen over; daarna het origineel en het veranderde plaatje kopiëren.

Pagina 84 - Kleine hongerige rupsen

Tip: Met gekleurde bolletjes patroonslangen maken; afwisselen met bepaalde kleur- en/of vormenreeksen zoals op het werkblad is weergegeven.

6 SPIEGELBEELDEN

Pagina 85 - Halve plaatjes compleet maken

Tip: Blad in het midden vouwen, op de ene zijde vlekken maken met waterverf (of inkt), het blad weer dichtvouwen, met de hand de kleuren van de vouwlijn naar buiten uitstrijken, openen... en versteld staan!

Pagina 90 - Ingewikkelde spiegelbeelden maken

Tip: Voetzolen met waterverf beschilderen, linker en rechter beschilderde voet naast elkaar op een vel wit papier zetten, 'spiegelbeelden' vergelijken.

Met beide handen tekenen

Tip: Met beide handen schilderen en tekenen. In de rechter- en linkerhand twee verschillende viltstiften nemen en met beide handen gelijktijdig een boom, kind, zon, huis etc. tekenen. De rechterhand tekent de rechterhelft, de linkerhand de linkerhelft. Op dezelfde manier met beide handen de vleugels van een symmetrische vlinder tekenen, en een lichaam, kop en voelsprietten erbij tekenen.